

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.002.03.2018
P/18/039

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 87, F +48 22 444 56 98
kps@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/039 – Realizacja rządowych programów na rzecz aktywności społecznej osób starszych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny
Kontroler	Piotr Chwaliński, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/22/2018 z dnia 30 maja 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Caritas Diecezji Radomskiej w Radomiu
Kierownik jednostki kontrolowanej	Robert Kowalski, Ksiądz Dyrektor Caritas Diecezji Radomskiej (dowód: akta kontroli str. 2)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W latach 2016-2017, Caritas Diecezji Radomskiej¹ realizowała dwa zadania w ramach rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS) na lata 2014-2020², zlecone przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (dalej: MRPiPS). Projekty wykonywane były w ramach Priorytetu IV – Usługi społeczne dla osób starszych, na które Caritas otrzymała i wydatkowała kwotę ogółem 273,5 tys. zł.

Wykorzystanie środków z dotacji było zgodne z umowami zawartymi z MRPiPS oraz ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie³. Caritas prowadziła wyodrębnioną ewidencję księgową wydatków realizacji zadań publicznych. Działania merytoryczne, podjęte w związku z realizacją przedmiotowych zadań, zostały przez Caritas udokumentowane, a poniesione wydatki były niezbędne do realizacji projektów. Caritas nie w pełni osiągnęła zakładane w ofertach rezultaty i efekty z realizacji zadań publicznych.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- niewykazaniu prawidłowej liczby godzin świadczonych usług przypadających na jednego wolontariusza w porozumieniach wolontariackich Edycji 2016, co było niezgodne z zawartą umową oraz Regulaminem Otwartego Konkursu Ofert,
- braku dokumentów (np. listy obecności) potwierdzających świadczenie usług przez wolontariuszy przy „Telefonie zaufania” oraz świadczeniu pomocy

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, przyjęty uchwałą nr 237 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. (M. P. z 2014 r., poz. 52).

³ Dz.U. z 2018, poz. 450 ze zm.

osobom potrzebującym, co uniemożliwiało prawidłowe ustalenie wysokości wkładu własnego,

- braku w części zbadanych dokumentach księgowych, trwałego opisu zawierającego informację, z jakich środków wydatkowana kwota została pokryta oraz jakie było przeznaczenie zakupionych towarów, usług lub innego rodzaju opłaconej należności (§ 5 ust. 3 zawartej umowy).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawidłowość przygotowania i wykonania zadania publicznego określonego w umowie

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2016-2017 Minister przyznał Caritas Diecezji Radomskiej dofinansowanie z ASOS na realizację dwóch zadań (IV priorytet) pn:

- Telefon Zaufania „Linia Braterskich Serc” (2016 r.) – zgodnie z zawartą umową⁴ dotacja wynosiła 114.200 zł, wydatkowano 100% środków. Całkowity koszt zadania wg sprawozdania wyniósł 157.400 zł, z czego wydatkowana kwota dotacji stanowiła 72,6% wydatków ogółem;
- „Doskonalenie potencjału społeczno-zawodowego osób 60+ w obszarze usług opiekuńczych” (2017 r.) – zgodnie z zawartą umową⁵ dotacja wynosiła 159.300 zł, wydatkowano 100% środków. Całkowity koszt zadania wg sprawozdania wyniósł 202.500 zł, z czego wydatkowana kwota dotacji stanowiła 78,7% wydatków ogółem.

Składane przez Caritas oferty, zawarte umowy oraz przedkładane sprawozdania z realizacji zadania były zgodne ze wzorami określonymi w załącznikach do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oferty i ramowego wzoru umowy dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania⁶ oraz rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 sierpnia 2016 r. w sprawie wzoru ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań⁷.

Oferty składane do MRPiPS zawierały m.in. określenie miejsca realizacji zadania, opis poszczególnych działań w zakresie realizacji zadania i harmonogram w podziale na działania. Opis działań był spójny z harmonogramem i kosztorysem.

Zgodnie z terminem wskazanym w § 3 ust. 1 zawartych umów, Caritas otrzymał kwoty dotacji na wyodrębnione rachunki bankowe.

Sprawozdania z wykonania zadań publicznych składano w terminach określonych w umowach⁸. Zawierały one informacje o realizowanych działaniach, zgodnie z podpisanymi umowami, uwzględniając planowane zadania i zakresy. Określono liczbowo skalę działań zrealizowanych w ramach zadań. W trakcie kontroli ustalono, że Caritas nie udokumentowała w pełni realizacji poszczególnych działań. W kosztach merytorycznych (poz. nr 5 sprawozdań) jako wkład własny wykazano koszt pracy wolontariuszy w wysokości 43.200 zł w każdym Projekcie, jednak nie prowadzono ewidencji czasu pracy wolontariuszy, co nie pozwala na właściwą ocenę ustalenia poziomu wkładu własnego i jego udziału w kosztach całkowitych.

⁴ Umowa nr 12023/2016/ASOS z dnia 5 lipca 2016 r. realizowana w okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2016 r.

⁵ Umowa nr 14526/2017/ASOS z dnia 31 marca 2017 r. realizowana w okresie od 1 kwietnia do 31 grudnia 2017 r.

⁶ Dz. U. z 2011 r. nr 6 poz. 25, uchylone z dniem 3 września 2016 r.

⁷ Dz. U. poz. 1300.

⁸ Sprawozdania złożono: 27 stycznia 2017 r. oraz 23 stycznia 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 115-134, 201-221)

1.2. Caritas prowadziła swoją działalność w ramach projektów ASOS nieodpłatnie, uczestnicy – osoby starsze, biorące udział w projektach nie ponosili kosztów uczestnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 104, 194)

1.3. Siedem osób zatrudnionych przy realizacji zadań w ramach każdego z dwóch dotowanych projektów posiadało odpowiednie doświadczenie, kwalifikacje i umiejętności, określone w złożonych ofertach, zgodnie z regulaminami otwartych konkursów ofert w ramach ASOS. Wyboru personelu Caritas dokonywała z osób, z którymi współpracowała przy realizacji innych projektów. Każda z osób posiadała odpowiednie kwalifikacje, umiejętności (kompetencje) i doświadczenie.

Limit wypłaconych wynagrodzeń bezosobowych administracji oraz obsługi projektów (koszty merytoryczne), został wyliczony na podstawie średnich cen rynkowych za godzinę pracy oraz wykładów szkolenia obowiązujących w regionie. Stawka za godzinę szkolenia wyniosła 100 zł brutto, a stawka za usługi administracyjne - 50 zł brutto za godzinę. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie dla osób zatrudnionych przy badanych projektach, nie przekroczyło 3-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw⁹.

Planowane wkłady osobowe świadczeń wolontariuszy realizowanych zadań, zostały udokumentowane zawartymi porozumieniami o wykonywaniu świadczeń wolontariackich ze wszystkimi osobami biorącymi udział w szkoleniach. W trakcie kontroli ustalono, że w zawartych porozumieniach wolontariackich, Caritas nie wskazała liczby godzin przypadających na jednego wolontariusza. Dla projektu Telefon Zaufania „Linia Braterskich Serc”, we wszystkich 100 zawartych porozumieniach (§ 2 pkt 4) wpisano łączną liczbę godzin świadczeń wszystkich wolontariuszy (720 godzin) zamiast indywidualną liczbę godzin. NIK przyjmuje wyjaśnienie omyłkowego wpisania w ww. porozumieniach błędnej liczby godzin, zwraca jednak uwagę, iż należało dokonać właściwej ich korekty, stosownie do Regulaminu ASOS.

(dowód: akta kontroli str. 222-269)

W porozumieniach o wykonywaniu świadczeń wolontariackich Caritas nie określiło zasad realizacji zadań przez wolontariuszy świadczących pracę przy projektach „Telefon zaufania” oraz „Doskonalenie potencjału społeczno-zawodowego osób 60+ w obszarze usług opiekuńczych”. Z ustaleń kontroli wynika, że czas pracy wykonania świadczeń wolontariackich był ustalany samodzielnie przez samych wolontariuszy. W przypadku „Telefonu zaufania” zgłaszali oni swój dyżur do lidera seniora z Komitetu sterującego, a w przypadku udzielania usług osobom potrzebującym, sami docierali do takich osób w swoim środowisku. Dyrektor Caritas wyjaśnił, że nie prowadzono ewidencji czasu pracy wolontariuszy ze względu na brak takiego obowiązku w regulaminie projektu. NIK nie podziela stanowiska Caritas, w regulaminie ASOS pkt 4 wskazano w jakiej formie ma by dokumentowana praca społeczna. Brak ewidencji czasu pracy nie pozwolił stwierdzić, ile godzin faktycznie przepracowali wolontariusze, tym samym niemożliwe jest ustalenie prawidłowej wysokości wkładu własnego. Ponadto, brak w dokumentacji określenia ww. zasad przy świadczeniu usług „Telefon zaufania” oraz przy usługach skierowanych do osób potrzebujących pomocy, uniemożliwił właściwy nadzór Caritas nad wykonaniem tych zadań.

⁹ Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2016 r. wyniosło 4.403 zł, a w 2017 r. – 4.739 zł.

(dowód: akta kontroli str. 226-260; 404-405; 413-414)

1.4. Caritas wyodrębniła w ewidencji księgowej¹⁰ konta syntetyczne dotyczące realizowanych projektów, zawierające zapisy operacji gospodarczych przeprowadzonych w wyniku realizowanych zadań dla każdej edycji. Do kont wydzielono analitykę, na której ewidencjonowano koszty według rodzaju, zgodnie z kwalifikacją wykazywaną w sprawozdaniach z projektów ASOS.

W sprawozdaniach z realizacji zadań wykazano koszty w łącznej wysokości 359.900 zł, z tego pokryty z dotacji 273.500 zł (2016 r. - 157.400 zł, z tego pokryty z dotacji 114.200 zł; 2017 r. – 202.500 zł, z tego pokryty z dotacji 159.300 zł). Na powyższe złożyły się koszty:

- merytoryczne¹¹ w łącznej kwocie 306.800 zł, z tego pokryty z dotacji 220.400 zł [2016 r. – 135.800 zł (z dotacji 92.600 zł), 2017 r. – 171.000 zł (z dotacji 127.800 zł)],
- obsługi zadania¹² w łącznej kwocie 45.900 zł, w całości pokryte z dotacji (2016 r. – 14.400 zł, 2017 r. – 31.500 zł),
- promocyjno-informacyjne wyodrębnione w 2016 r. w kwocie 3.000 zł, w całości pokryte z dotacji.

Poniesione koszty zostały udokumentowane w przedstawionych sprawozdaniach sporządzonych na podstawie zapisów w ewidencji księgowej.

(dowód: akta kontroli str. 103; 192-193)

W kontrolowanym okresie 2016-2017, roczne sprawozdania finansowe podlegały badaniu finansowemu przez biegłego rewidenta, w których nie stwierdzono naruszeń prawa wynikających z ksiąg rachunkowych działalności pożytku publicznego.

(dowód: akta kontroli str. 115-134, 201-221, 330-331)

1.5. Badanie wybranych 40 dokumentów księgowych¹³ wykazało, że w okresie realizacji projektów Caritas poniosła wydatki zgodnie z warunkami określonymi w poszczególnych umowach o dotacje. Caritas rozliczała koszty na podstawie dowodów księgowych. Dowody objęte badaniem zawierały obligatoryjne elementy, określone art. 21 ust. 1 pkt 1-6¹⁴ ustawy o rachunkowości. W przypadku 11 (z 40) dokumentów księgowych (faktur) stwierdzono, że nie zawierały one trwałego opisu, z jakich środków wydatkowana kwota została pokryta oraz jakie było przeznaczenie zakupionych towarów, usług lub innego rodzaju opłaconej należności, co niezgodne było z wymogami § 5 ust. 3 zawartych umów oraz regulaminów otwartych konkursów ASOS (rozdział: dokumentacja finansowo-księgowa).

(dowód: akta kontroli str. 270-329, 421-423)

¹⁰ Księgi rachunkowe Caritas prowadziło Biuro Rachunkowe „DANA” za pomocą programu Humansoft CORAX.

¹¹ Szkolenia, wynagrodzenia osób prowadzących szkolenia, zakupy materiałów biurowych i spożywczych, zakup urządzeń technicznych.

¹² Wynagrodzenie koordynatora, obsługa księgowa.

¹³ Z 2016 r. zbadano 20 dokumentów księgowych o łącznej wartości 103,5 tys. zł., co stanowiło 39,2% ilości i 90,6% wartości, spośród 51 dokumentów ujętych w sprawozdaniu na łączną kwotę 114,2 tys. zł. Z 2017 r. zbadano 20 dokumentów księgowych o łącznej wartości 119,8 tys. zł, co stanowiło 31,7% ilości i 75,2% wartości, spośród 63 dokumentów ujętych w sprawozdaniu na łączną kwotę 159,3 tys. zł.

¹⁴ Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy dowód księgowy powinien zawierać co najmniej: 1) określenie rodzaju dowodu i jego numeru identyfikacyjnego; 2) określenie stron (nazwy, adresy) dokonujących operacji gospodarczych; 3) opis operacji oraz jej wartość, jeżeli to możliwe, określoną także w jednostkach naturalnych; 4) datę dokonania operacji, a gdy dowód został sporządzony pod inną datą – także datę sporządzenia dowodu; 5) podpis wystawcy dowodu oraz osoby, której wydano lub od której przyjęto składniki aktywów; 6) stwierdzenie sprawdzenia i zakwalifikowania dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych przez wskazanie miesiąca oraz sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych (dekretacja), podpis osoby odpowiedzialnej za te wskazania.

1.6. Zgodnie z § 9 pkt 3 oraz 5 umów o realizację zadania publicznego, istniała możliwość dokonania przesunięć pomiędzy pozycjami w kosztorysie do wysokości 10%, poziom ten został zachowany. Nie zostały przekroczone ogólne limity kosztów związanych z obsługą realizacji zadania. W ramach kategorii I – Koszty osobowe, nie stwierdzono rozliczeń wydatków osobowych dotyczących kategorii II. Kwoty kosztów w kategorii II zostały prawidłowo wykazane w sprawozdaniach końcowych z wykonania wydatków.

(dowód: akta kontroli str. 3-221, 332-351)

1.7. W rozliczeniach wydatków oraz w sprawozdaniach nie stwierdzono dokonywania wydatków niekwalifikowalnych (zakup środków trwałych, nagród, premii, wyjazdów służbowych i innych form bonifikaty rzeczowej lub finansowej dla osób zajmujących się realizacją zadań) podczas realizacji poszczególnych edycji projektów w 2016 r. i 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 270-329)

1.8. Caritas przestrzegała zasady obrotu bezgotówkowego. Płatności bezgotówkowe dokonywane były z rachunku bankowego, na który wpłynęły środki z dotacji.

(dowód: akta kontroli str. 288-301, 315-317)

1.9. Na podstawie charakteru działalności oraz analizy wydatków stwierdzono, że Caritas stosownie do art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁵, podlegało wyłączeniu z obowiązku stosowania przepisów tej ustawy. Z uzyskanych wyjaśnień wynika, iż zgodnie z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wydatki na zakupy były dokonywane po uprzednim rozeznaniu cen rynkowych. W toku kontroli, Caritas nie przedstawiła jednak dokumentów potwierdzających takie działania.

(dowód: akta kontroli str. 404-405)

1.10. Caritas przestrzegała zasady bezpośredniej realizacji zadań, zgodnie z zasadami ASOS (2016-2017) i nie zlecało wykonywania zadań podwykonawcom.

(dowód: akta kontroli str.50-114)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- w zawartych porozumieniach wolontariackich dotyczących realizacji Projektu Edycji 2016 – „Telefon zaufania”, podano błędną liczbę godzin świadczonych usług,
- Caritas nie posiadała dokumentacji potwierdzającej faktyczną liczbę zrealizowanych przez wolontariuszy godzin (ile osób i po ile godzin), co uniemożliwiało prawidłowe ustalenie wysokości wkładu własnego,
- Caritas nie opracowała harmonogramu dyżurów wolontariuszy przy świadczeniu usług: „Telefon zaufania” oraz planu pracy przy świadczeniu pomocy osobom potrzebującym, pozwalających na właściwy nadzór monitorowanie rezultatów wykonanych Projektów,
- brak na dokumentach księgowych, trwałego opisu zawierającego informację, z jakich środków wydatkowana kwota została pokryta oraz jakie było przeznaczenie zakupionych towarów, usług lub innego rodzaju opłaconej należności (§ 5 ust. 3 zawartej umowy).

¹⁵ Dz.U. z 2017 r., poz. 1579 ze zm.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie: wykonanie zaplanowanych działań według harmonogramu określonego w ofercie, wykorzystania środków dotacji w terminach określonych umową, udokumentowania poniesionych wydatków, prowadzenia dokumentacji finansowo-księgowej, informowania społeczności o dofinansowaniu zadania w ramach ASOS. Stwierdzone nieprawidłowości wyszczególniono powyżej.

2. Osiągnięcie zakładanych efektów zadania publicznego i ocena metod ich pomiaru

Opis stanu faktycznego

2.1. Na podstawie ogólnodostępnych badań GUS Caritas prowadziła analizę grupy docelowej do każdej z edycji projektu ASOS. Diagnoza potrzeb szkolenia na wolontariuszy wynikała z doświadczenia i wiedzy organizacji Caritas, o niewystarczającym poziomie dostępności usług społecznych w zakresie między innymi porad specjalistycznych, jak również udzielenia pomocy dla osób samotnych i leczonych w ramach hospicjum domowego. Wśród osób starszych został wypromowany wolontariat, jako jedna z form włączania się w życie społeczności lokalnej. Przy realizacji Projektów, Caritas nie prowadziła konsultacji z organami samorządu terytorialnego czy też z innymi organizacjami zrzeszającymi seniorów, pomimo, że w ofercie wskazano taką współpracę. Jak wyjaśniono, brak współpracy wynikał z charakteru prowadzonej przez Caritas działalności.

2.2. Projekt „Telefon Zaufania, Linia Braterskich Serc” (2016 r.) skierowany był do mieszkańców miasta Radomia i okolic. Natomiast projekt „Usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne)” skierowany był do mieszkańców trzech województw: mazowieckiego, świętokrzyskiego i łódzkiego.

W wyniku przeprowadzonej przez Caritas rekrutacji w edycji 2016 wzięło udział 100 osób, a w edycji 2017 wzięło udział 200 osób (100 z województwa mazowieckiego i po 50 osób z woj. świętokrzyskiego i łódzkiego).

Celem wymienionych projektów była aktywizacja osób starszych po 60 roku życia, jako formy intergracji i sposobu na zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz niesienie pomocy ludziom cierpiącym, dotkniętym życiowymi dramatami, przeżywającym trudności w życiu osobistym, rodzinnym, społecznym. W toku kontroli ustalono, że przypadku projektu „Telefon zaufania” rekrutacja została przeprowadzona m.in. spośród księży, prawników, policjantów, psychologów, pedagogów, terapeutów, którzy już w latach wcześniejszych współpracowali przy infolinii, tj. osób aktywnych społecznych.

Projekty realizowane były w ramach Priorytetu IV Usługi społeczne dla osób starszych” i obejmowały szkolenia osób starszych po 60 roku życia na wolontariuszy z zakresu udzielania informacji i porad w Telefonie zaufania dla osób oraz udzielania bezpośredniej pomocy osobom potrzebującym, przede wszystkim starszym.

W zrealizowanym projekcie Telefon zaufania „Linia Braterskich Serc” uczestniczyło, zgodnie z ofertą, 100 osób powyżej 60 roku życia. W ramach realizacji programu ASOS w 2016 r. przeprowadzono 3 szkolenia o tematyce: „Jak postępować w obliczu ludzi cierpiących”, „Asertywność w relacjach międzyludzkich”, „Cierpienie” (psycholog - specjalista od uzależnień), „Problemy rodzinne-zagadnienia prawne i społeczne” (prawnik - wykładowca na wyższej uczelni), „Podstawowa obsługa komputera i programów komputerowych” (informatyk), „Podstawy rozliczania podatków, w tym podatku PIT” (dyplomowana księgowa Caritas).

(dowód: akta kontroli str. 352-377)

W celu weryfikacji stopnia osiągnięcia założonych rezultatów, uczestnicy projektów poszczególnych edycji, wypełniali testy wiedzy i kompetencji przed szkoleniami oraz pre-testy na zakończenie poszczególnych bloków szkoleń, a także ankiety oceny satysfakcji z udziału w zajęciach. Analiza wyników w realizacji obu zadań wykazała wzrost wiedzy potrzebnej przy udzielaniu porad prawnych i psychologicznych, jak również wzrost umiejętności przy udzielaniu bezpośrednie pomocy osobom potrzebującym.

Z opracowanych analiz przeprowadzonych przez Caritas wynika, iż w efekcie realizacji projektu edycja 2016, 95 osób uzyskało odpowiednią wiedzę i doświadczenie z zakresu prowadzenia rozmów telefonicznych, a 90 osób nabyło umiejętności z zakresu obsługi komputera oraz programu do rozliczeń podatków, w tym podatku PIT. Nastąpił wzrost poziomu wiedzy oraz świadomości zachowań prospołecznych uczestniczących osób starszych, poprzez zaangażowanie w pracę organizacji pozarządowej Caritas, służącą pomocy innym osobom. Z zaplanowanych rezultatów realizacji zadania publicznego (poziomu pozyskania 50-80 osób), po zakończeniu Projektu 65 osób uczestniczyło w działaniach pracy wolontariackiej. Do dnia zakończenia kontroli przy Telefonie zaufania, świadczenie usług wykonywało ponad 60 osób.

(dowód: akta kontroli str. 100-102)

Celem projektu (2017 r.) „Doskonalenie potencjału społeczno-zawodowego osób 60+ w obszarze usług opiekuńczych” było niesienie pomocy przez wolontariuszy podopiecznym w działaniach hospicjum domowego poprzez bezpośrednią nad nimi opiekę. Ponadto, działania te wyrażały się w udzieleniu pomocy osobom starszym, samotnym w miejscu ich zamieszkania, którzy nie byli w stanie poradzić sobie z najprostszymi dziennymi sprawami jak robienie zakupów, przygotowywanie posiłków lub higiena osobista, czy też pomocy w wypożyczeniu sprzętu rehabilitacyjnego dla osób potrzebujących.

W ramach zrealizowanego projektu Caritas przeprowadził, dla osób 60+, trzy szkolenia o tematyce: „Samoocena i poczucie własnej wartości”, „Dobra rozmowa, zasady efektywnej komunikacji”, „Strata osoby i związane z nią uczuć i przeżyć” (pedagog oraz psycholog), szkolenie z zakresu podstawowych czynności opiekuńczych i rehabilitacyjnych prowadzonych przy osobach wymagających takiej opieki (specjalista rehabilitant), „Cierpiący i ciężko chorzy a posługa kapłana” (ks. Kapelan i opiekun hospicjum domowego), szkolenie z zakresu prawa o powinnościach rodziny wobec osoby chorej, spadek w rodzinie (adwokat), „Bezpieczeństwo w sieci” (informatyk komputerowy). Po zakończeniu Projektu, przeprowadzona została ankieta ewaluacyjna w zakresie między innymi przekazanej wiedzy merytorycznej oraz zdobytych przez uczestników szkolenia kompetencji i umiejętności.

Wyniki ankiety przeprowadzonej przez Caritas wykazały, iż w efekcie realizacji projektu wśród ok. 75% uczestników nastąpił wzrost poziomu wiedzy oraz świadomości zachowań międzyludzkich, poprzez udzielenie pomocy innym potrzebującym wsparcia. Wszyscy wolontariusze nabyli odpowiednie kompetencje i praktyczne doświadczenie z zakresu usług opiekuńczych oraz w zakresie obsługi komputera i podstaw prawa dotyczącego osób starszych. Już po zakończeniu realizacji zadania publicznego 100 osób udzielało dalszego świadczenie usług wolontariackich. Opieką i pomocą nieformalną wolontariuszy objętych zostało ponad 150 osób oczekujących wsparcia. Do dnia zakończenia kontroli, pomoc i świadczenie usług osobom potrzebującym wykonywało ponad 70 wolontariuszy.

(dowód: akta kontroli str. 378-403, 404-417)

2.3. W toku kontroli NIK przeprowadziła badanie ankietowe wśród losowo wybranych uczestników obu projektów. Ankiety skierowano do 60 uczestników projektów (20%), wybranych spośród 300 biorących udział, z którymi podpisano porozumienia wolontariackie. Otrzymano 47 wypełnionych ankiet (78,3%), w tym od 32 (68,1%) kobiet w wieku od 61 do 84 lat oraz 15 (31,9%) mężczyzn w wieku od 63 do 80 lat. Wśród respondentów 27 (57,4%) osób legitymowało się wykształceniem wyższym, a 20 (42,6%) osób – średnim. W mieście zamieszkiwało 45 (95,7%) osób, a 2 osoby (4,3%) pochodziły z terenów wiejskich.

Głównym źródłem wiedzy o realizowanych projektach dla 17 osób (36,1%) były ogłoszenia, plakaty i ulotki, a po 10 osób (21,3%) wskazało prasę oraz znajomych lub rodzinę. Wszyscy ankietowani informację o projektach i możliwości wzięcia w nich udziału, uznali za wystarczającą i odpowiednio dostępną.

Głównym oczekiwaniem w związku z udziałem w projektach dla 37 uczestników¹⁶ (78,7%) było poszerzenie wiedzy i umiejętności, 28 respondentów (59,6%) wskazało przebywanie wśród ludzi, dla 19 osób (40,4%) - wyjście z domu, dla 17 osób (36,2%) - rozmowa, a dla 4 osób (8,5%) - obcowanie z kulturą i sztuką.

Żadna osoba nie wniósła uwag ani zastrzeżeń, co do organizacji oraz zakresu i poziomu przeprowadzonych szkoleń, natomiast 28 respondentów (59,6% udzielonych odpowiedzi) wyraziło swoje zadowolenie stwierdzając, że projekty całkowicie spełniły ich oczekiwania, 12 respondentów (25,5%) oceniło swoje zadowolenie powyżej oczekiwań, a 7 osób (14,9%) jako w większości spełnione. Spośród udzielonych odpowiedzi, w 40 przypadkach (85,1%), respondenci najbardziej byli zadowoleni z przeprowadzonych szkoleń w zakresie zagadnień prawnych, psychologicznych oraz informatycznych, umożliwiających im poszerzenie wiedzy i umiejętności przy udzielaniu pomocy osobom potrzebującym, będących w trudnych sytuacjach życiowych. Ponadto, szkolenia były okazją spotkań oraz integracji z innymi osobami, umożliwiającymi nawiązywanie kontaktów i przyjaźni. Wszyscy ankietowani (100%), bardzo dobrze ocenili organizację i przebieg zadań ASOS, deklarując chęć uczestniczenia w podobnych wydarzeniach w przyszłości.

Na podstawie analizy odpowiedzi na zadane pytania z otrzymanych ankiet, NIK pozytywnie ocenia charakter zrealizowanych projektów ASOS, które pobudziły świadomość osób starszych, dając radość oraz zrozumienie ich własnej przydatności w zaangażowaniu do świadczenia pracy w ramach wolontariatu. Poprzez realizację tych projektów, uaktywnienie osób starszych na rzecz niesienia pomocy i rozwiązywania problemów osób potrzebujących, stwarzyło warunki do dalszego rozwoju i trwałości funkcjonowania tych działań.

(dowód: akta kontroli str. 418-706)

2.4. W trakcie kontroli, Caritas nie zgłaszała kontrolującemu trudności lub ograniczeń wynikających ze sposobu realizacji programu ASOS.

(dowód: akta kontroli str. 406-410)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

¹⁶ Ankietowani wskazywali więcej niż jedną odpowiedź.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁷, wnosi o:

1. W porozumieniach wolontariackich wykazywanie właściwej liczby godzin świadczenia usług przewidzianych na jedną osobę.
2. Wprowadzenie rozwiązań organizacyjnych, umożliwiających właściwą realizację wykonania usług i czasu ich świadczenia przez wolontariuszy i rozliczenie wkładu własnego.
3. Opisywanie dowodów księgowych, zgodnie z wymogami określonymi w regulaminach otwartych konkursów ofert, w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla Księędza Dyrektora Caritas Diecezji Radomskiej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 12 października 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

p.o. Dyrektora
Jacek Szczębiński

Kontroler
Piotr Chwaliński
Specjalista kontroli państwowej

podpis

DYREKTOR
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
z Urz.

Mirosław Miłoś
p.o. Wicedyrektor

¹⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm.